

Nihâl (H. 1303-1305) Dergisi Üzerine Bir İnceleme

A Review of The Nihâl Journal (1303-1305 Ah)

Zübeyde ŞENDERİN*

Dede Korkut, 2016/10: 80-95

Öz

Tanzimat'la başlayan yenileşme devri Türk edebiyatının gelişim sürecinde gazete ve dergi gibi süreli yayınların büyük etkisi olmuştur. Pek çok yeni sosyal kavramın yanı sıra, batılı edebî türlerin pek çoğuyla da bu yayınlar vasıtasıyla tanışılmıştır. Tanzimat devrinde gazeteler daha ön planda iken bilhassa Meşrutiyet'in ilanından sonra dergilerin daha yaygın hale geldiği görülmektedir. Dergiler vasıtasıyla genelde kültür, özelde edebiyat dünyası renklenmiş ve zenginleşmiştir. Edebî tartışmalar için daha elverişli bir ortam oluşmuş, ayrıca farklı isimler adlarını duyurma fırsatını bulmuşlardır.

H. 1303-1305 yılları arasında, 9 sayı halinde yayınlanan *Nihâl* dergisi de, Tanzimat edebiyatı ile Servet-i Fünûn edebiyatı arasında köprü görevi yapan bir nesle mensup, çoğu tanınmamış isimlerin metinlerinin yayınlandığı bir dergi olarak göze çarpmaktadır. Sadece 9 sayı yayınlandığı için makale çapında bir incelemeye elverişli bir malzeme içeren *Nihâl* dergisi, süreli yayınlar üzerine yapılan bu tarz çalışmalar da olduğu gibi, kronolojik bir dizin eşliğinde, yapısı ve içeriği bağlamında genel bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Amaç, bu dönemin edebî ortamı ve tartışmaları hakkında yapılan tespitlere bir katkı sunmanın yanı sıra, dergide yayın yapmış edebiyatçılar üzerine yapılmış ya da yapılacak olan monografik çalışmalara veri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dergi, edebiyat, kültür, kronolojik dizin

Abstract

Periodicals such as newspapers or journals had a major effect on the development of Turkish literature in the Tanzimat period. These periodicals introduced many Western literary genres as well as new social concepts. Journals became more popular with the proclamation

* Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Elmek :
zubeydesen@kku.edu.tr

of the Constitutional Era. Newspapers, on the other hand, were more popular in the Tanzimât. Journals revived and enriched the culture and the literary world in general. A more suitable environment was created for literary arguments, and many people took the opportunity to make their name in literature.

Nihâl was published in nine issues between 1303 and 1305 AH with the works of a group of unknown people who served as a bridge between Tanzimât literature and Servet-i Funûn literature. Its structure and content, which can be reviewed since it has only nine issues, will be evaluated with a chronological index like the evaluations of studies of periodicals. The objective of this study is to contribute to reviews of the literary environment and arguments and to provide data for monographic studies that were conducted or will be conducted on the literary people whose works were published in the journal.

Keywords: journal, literature, culture, chronological index

Giriş

Gazete ve dergi gibi süreli yayınların sosyal hayata özel olarak da kültür hayatına katkısı tartışılmaz bir gerçektir. Yayın periyodu olarak gazeteler gibi günlük yayınlanmayan dergiler, güncel sosyal ve siyasal olaylara odaklı olmadıkları için bilhassa kültür hayatı üzerinde daha etkilidirler. Dergilerin her biri, yayın süresinin uzunluğu ve sürekliliği, yazar kadrosunun çeşitliliği ve gücüne bağlı olarak değişik düzeylerde devirlerinin sosyal ve kültürel hayatına etki ederler. Aynı zamanda her bir dergi önemli isimler yanında yeni isimlerin de kültürel hayata katılmasına katkı sağlarlar.

Edebiyat tarihimizin belli bir dönemine etki ve katkı sağlayan dergilerin yazar kadrosu ve içeriği üzerine tespit ve değerlendirmelere odaklanan lisansüstü tez ya da makaleler, bilindiği üzere sahanın belli başlı çalışma konularından biridir. Bu tarz çalışmalar, devrin edebî ortamı ve önemli tartışma konuları hakkında ayrıntılı bilgi edinilmesini sağlamakta, aynı zamanda dergide adı geçen isimler üzerine yapılacak monografik çalışmalara veri sunması açısından önem taşımaktadır.

Nihâl Dergisi Üzerine / Şekil Özellikleri ve İçeriği

Tanzimat'ın ilanından sonra gazete ve dergi yayınları, toplumsal, siyasal ve kültürel açıdan çeşitli görüşlerin halka ulaştırılması noktasında başlıca vasıta olarak göze çarpmaktadır. Bülent Varlık'ın tespitine göre dergi yayıncılığı gittikçe artan bir yoğunluk içinde, *Nihâl* dergisinin de yayın aralığına tekâbül eden 1880-1890 yılları arasında ellinin üzerinde bir sayıya ulaşmıştır. 1890'dan sonra ise İkinci Meşrutiyet'in ilanına değin oldukça az sayıda dergi yayınlanmıştır (1991: 115). Basın ve edebiyat tarihi üzerine yapılan hemen her

çalışmada bu düşüş, yayınlar üzerindeki denetim hatta sansür mekanizmasının baskısının sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Tanzimat edebiyatının bitişi ve Servet-i Fünûn edebiyatının doğuş sürecinin yaşanmakta olduğu dönemin kısa süreli dergilerinden olan *Nihâl*, H. 1303-1305 (M. 1888-1889)¹ yılları arasında 9 sayı halinde ve tek cilt olarak yayınlanmış bir dergidir.² 25X13 cm. ebadındadır. Derginin 1303 yılında 5 sayı, 1304 yılında 3 sayı ve 1305 yılında bir sayı yayınlandığı göz önünde bulundurulduğunda, düzenli aralıklarla yayınlanamadığı açıkça görülmektedir. Derginin sayısı, ön kapakta "cüz" numarası olarak bildirilmektedir. Derginin numaralandırılmayan ön ve arka kapak sayfaları hariç ilk sayısı 32 sayfa, diğer sayıları 31 sayfadan oluşmaktadır. Sayfa numaraları her bir sayıda birden başlamamakta, sayfa numaraları birbirini takip etmektedir. (1. Sayı 1-32., 2. Sayı 33-64., 3. Sayı 65-96., 4. Sayı 97-128., 5. Sayı 129-160., 6. Sayı 161-192., 7. Sayı 193-224., 8. Sayı 225-256., 9. Sayı 257-288. sayfalar arasındadır).

Derginin ön kapak sayfasında "Mündericât" başlığı altında derginin içinde yer alan metinlerin yazarları ve başlıkları verilmektedir. Fakat zaman zaman yazıların ön kapakta yer alan başlığı ile iç sayfadaki başlığı arasında farklılıklar görülebilmektedir. İlk sayıdan itibaren ön kapakta "Mündericât" kısmının altında, basım yeri, basım yılı, matbaanın adı zikredilmektedir. ("*Konstantınıyye - 1303 - Matba'a-i Ebü'z-ziya*" gibi). Fakat hiçbir sayıda gün ve ay adı verilmemektedir. İlk sayı hariç diğer sayılarda ise Mahmud Bey Matbaası basım yeri olarak anılmakta ve adresi de yine ön kapakta verilmektedir.

Arka kapakta ise derginin dağıtım merkezi, ücreti ve abonelik bedeli hakkında bilgi verilmektedir. Derginin 6. sayısına değin, arka kapağında, dağıtım ve eser göndermek isteyenler için adres olarak Bâb-ı Âlî Caddesi'nde bulunan Arakil Efendi Kitabhânesi bildirilmektedir. 7 ve 9. sayılar arasında ise Ohanes Efendi'nin Vatan Kitabhânesi adres olarak bildirilmektedir. Derginin ön kapağında yer alan başlığın altında derginin mottosu olarak kabul edilebilecek tanıtıcı bir ibare bulunmamaktadır.

Derginin "Sâhib-i İmtiyâz"³ı, yani yayın haklarına sahip olan kişi Mehmed Remzi'dir. Bütün sayılarda derginin ön kapağında, dergi adının altında adı zikredilmektedir. Dönemin bütün dergilerinde olduğu gibi Maarif Bakanlığı'nın izniyle yayınlandığının duyurulduğu "*Ma'ârif Nezâret-i Celîlesinin ruhsatıyla tab'*

¹1885-1896 yılları, edebiyatımızda Tanzimat edebiyatının ikinci neslinin hüküm sürdüğü, fakat aynı zamanda Servet-i Fünûn neslinin de yetişmekte olduğu bir dönem olması itibariyle bazı edebiyat tarihçileri ve araştırmacıları tarafından "ara nesil" olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem edebiyatçıları her iki edebî devrin özellikleri görülmekte, Servet-i Fünûn ile ortaya çıkan pek çok edebî yeniliğin de ilk örnekleriyle karşılaşmaktadır (Gariper, 2004: 105-106, 110).

² Nazım Hikmet Polat, *Rübâb* mecmuası üzerine yaptığı incelemede, edebiyat tarihimizde Yeni Nesil / Nesli-Âti veya Nayîler adlarıyla tanınan grubun *Rübâb* vasıtasıyla tanındıklarını ifade etmekte ve bu grubun daha sonra *Nihâl* adı altında bir dergi daha çıkardıkları bilgisini vermektedir. Fakat edebiyat tarihimizde *Nihâl* adı altında iki derginin yayınlandığını, bu dergilerden ilkinin 1303-1304 yılları arasında Trabzon'da (9 sayı), diğerinin ise 1913 yılında İstanbul'da (4 sayı) yayınlandığını ifade etmektedir. Nayîler ile ilgili olan derginin İstanbul'da yayınlanan ikinci dergi olduğu tespitini yapmaktadır (2005: 37). Buna göre bu makale bağlamında incelediğimiz *Nihâl* dergisinin ise 1303-1304 yılları arasında yayınlandığı ifade edilen ilk dergi olduğu görülmektedir. Bu bilgi notunda derginin Trabzon'da yayınlandığı bilgisi verilmekle birlikte, eldeki nüshalarda yayın yeri olarak İstanbul verilmektedir.

olunmuştur.³ ifadesi derginin bütün sayılarında arka kapakta yer almaktadır. Derginin ilk sayısı Matbaa-i Ebüzziyâ'da, diğer sekiz sayı ise Mahmûd Bey Matbaası'nda basılmıştır. Derginin fiyatı 2 kuruştur.

Derginin 1303 yılında yayınlanan ilk sayısında yayın kurulu adına "Bir İfâdecik" başlığıyla "Önsöz" mahiyetinde bir başyazı yayınlanmıştır. Bu yazıda "Berk ünvoânî neşr etmekde olduğumuz risâle-i mevkûtenin nâmını bazı ilcâât-ı zamân ile (Nihâl) tebdîl etmeye mecbûr olduk" (s.1) denilmektedir. Buna göre Berk dergisi, Nihâl adı altında isim değişikliği ile yayın serüvenine devam etmiştir ve aynı ekip tarafından yayınlanmaktadır.⁴ Bu yazının devamında bu derginin amacı hakkında da bilgi verilmektedir:

"Riyâz-ı ma'rifetin ihyâsına hâdim ve letâfet-i bedî'a-nümâsını tezyîd ve dâ'im iden bir iki büyük mecrâ-yı hâme-i irfân ve hikmetin âb-ı feyyâzânesiyle Nihâl'imiz sâye-sâz-ı terakkî olacağı için enzâr-ı bedâyi'-cûyân-ı dehrin ümîd ederiz ki mazhar-ı rağbet- i teveccühü olur. Zemîn-i gayretimiz metîn olduğu cihetle sademât-ı rûzgâra her sûretle tâb-âver-i mukâvemet olacağı me'mûldür." (s.1)

Buna göre derginin yayın politikası bağlamında açık ve net bir hedefi bulunmamakta, devrin edebî ve ilmî çevreleri içinde gayret ve iyi niyetle çaba harcayacakları ifade edilmektedir. Derginin sonraki sayılarında yayın dünyasındaki hedeflerine ilişkin bilgi veren başka bir yazı bulunmamaktadır.

Derginin hiç bir sayısında resim yayınlanmadığı görülmektedir.

Derginin her hangi bir konuya ayrılmış bir özel sayısı da bulunmamaktadır.

Derginin 7. sayısında "Kâri' ve Abonelerimize Beyân-ı İ'tizâr" başlığıyla yazı kurulu (Hey'et-i Tahrîriyye) adına yayınlanmış, ayrıntılı bir açıklamanın yapılmadığı bazı yayın sorunlarından söz edilmektedir. Bu yazıda derginin yayınının bir süre geciktiği fakat bundan sonra düzenli yayını konusunda azimli oldukları ifade edilmektedir:

"Bazı mevânî' ve müşkilâtın esbâb-ı zuhûrundan dolayı şimdide kadar mecmû'amızı te'hîr ve ta'tîle mecbûr olduk ise de öyle bir müddet te'ahhurla devâm ve neşriyâtındaki sebât ve azmimizin tebeddül ettiğine ihtimâl verilmemelidir. Mümkün olsaydı esbâb-ı te'ahhuru bir tafsîl arz ederdik fakat şimdilik sükûta mecbûruz." Aynı yazıda ilginç bir

³ Türkiye'de basın hayatıyla ilgili ilk düzenleme Sultan Abdülaziz devrinde yapılmıştır. (1864). Bu düzenlemeye göre Osmanlı uyruğu olan vatandaşlar yayın için Maarif Nezâreti'nden "ruhsat" yani izin almak zorundadırlar (Kudret, 1977: 6).

⁴ Tanzimat devri dergileri üzerine genel bir değerlendirmenin yapıldığı "Tanzimat Devri Periyodikleri ve Dergicilik" başlıklı yazısında Nurcan Şen, Berk dergisinin 1302-1303 yılları arasında iki cilt halinde ve 12 sayı olarak yayımlandığı bilgisini vermektedir. Ayrıca Berk dergisinin imtiyaz sahibi olarak da Mehmed Remzi'nin adı verilmektedir. (2009: 386). Buna göre Nihâl dergisinin, Berk dergisinin hemen ardından sadece isim değişikliği ile yine Mehmed Remzi vasıtasıyla yayınlanmaya başladığı bilgisi doğrulanmaktadır. Nurcan Şen'in Berk'in yazı kadrosu içinde olduğunu ifade ettiği isimlerle Nihâl'in yazı kadrosu karşılaştırıldığında, Ali Ferruh, Mehmed Tevfik, Ali Kemâl, Ahmed Rasim, Mehmed Ziver, Halid Ziya, Mehmed Necib, Mehmed Tevfik gibi ortak isimler göze çarpmaktadır. Fakat bu ortak isimler dışında Berk dergisinin çok daha geniş bir yazı kadrosuna sahip olduğu da görülmektedir.

Cafer Gariper de "ara nesil" mensuplarının çıkardığı onlarca dergi arasında Berk dergisinin de adını anmaktadır. (2004: 106). Bu da hem Berk hem de Nihâl dergilerinin çoğunlukla "ara nesil" olarak adlandırılan edebiyatçıların katkısıyla yayımlandığını göstermektedir.

ayrıntı verilmekte ve "İnşâllâh bundan böyle -edîb-i bî-meydânı sa'âdetlü Selîm-i Sâbit Efendi Hazretleri'nin riyâset-i aliyye-i ma'ârif-perverânelerinde teşekkül eden hey'et-i mu'âyene encümenince mazhar-ı teshîlât olarak Nihâl'imizi bir an evvel neşre sa'y ü gayret ederiz."

ifadesiyle, yayınlanacak yazıların denetlendiği resmî bir inceleme heyetinin var olduğu bilgisini vermektedir.⁵ Zaten yayının ertelenme sebeplerini ayrıntılı olarak anlatma arzusu duymalarına karşın, "sükût etmeye mecbûr" olduklarını söylemeleri, sansürün bu süreçte etkili olduğunu ima eder görünmektedir.

Derginin ikinci sayısında ise yine sansür mekanizmasının yarattığı bir durumla karşılaşılır. Bu sayıda Mehmed Ziver'e ait "Târîh Ne Demekdir?" başlıklı bir yazı yayınlanmış, yazının sonunda "mâba'dı var" denilerek devamı olacağı duyurulmuşsa da, derginin üçüncü sayısında yer alan "İ'tizâr" başlıklı küçük özür yazısında yazının teftiş kurulunun direktifiyle yayınının ertelendiği ifade edilmektedir: "Mecmû'amızın ikinci nüshasında -Mehmed Zîver- bey nâmına neşr olunan (Târîh Ne Demekdir?) ünvanlı makâlenin mâba'dı muvâfık-ı hâl bir sûretde yazılmış olduğundan bu kere Encümen-i Teftiş ve Mu'âyene'nin becâ bir tensîbi üzerine te'hîr olunmuştur." (s.75). Fakat yayını ertelenen bu yazının sonraki sayılarda da yer almadığı görülmektedir.

Derginin 8., yani sondan bir önceki sayısında ise arka kapakta yine Mehmed Ziver'e ait "Tedbîr-i Menzile Dâir" başlıklı bir yazının teftiş ve muayene encümeni (Encümen-i Teftiş ve Mu'âyene) tarafından "tay olunduğu" bir özür yazısıyla duyurulur.⁶ Fakat bu iki olayın derginin sonraki yayın serüvenini ne derece etkilediğini tespit mümkün görünmemektedir.

Derginin elde mevcut olan 9. ve son nüshasında yayınlanan Mehmed Ziver'e ait "Fuzûlî'yi Tanıyalım" ve Mehmed Zeki Bey'e ait "Târîh-i Felsefe" başlıklı makalelerin sonuna "mâba'dı var" notu düşülmüştür. Bu durum, derginin planlı bir şekilde yayınına sona erdirmediği, bazı zorunlulukların neşirini engellediği sonucunu çıkarmamıza neden olmaktadır. Hatta derginin bütün sayılarında arka kapakta mutad olarak yer alan abonelik duyurusunun dahi son sayıda yer aldığı görülmektedir.

Nihâl dergisi içerik itibarıyla edebî konuların ağırlıklı olarak yayınlandığı bir dergidir. Edebiyatla ilgili konularda telif yazılar daha yoğundur. Fakat tercüme metinler de bulunmaktadır. Edebiyat başlıca konu olmakla birlikte tarih, felsefe hatta az sayıda fennî yazı da dergi içeriğinde göze çarpmaktadır.

⁵ *Nihâl* dergisinin -yayın yılları dikkate alındığında- II. Abdülhamit (1876-1909) devrinde yayınlandığı görülmektedir. Bilindiği gibi basın tarihi ve edebiyat tarihi çalışmalarında bu dönem sıklıkla "sansür" mekanizması bağlamında ele alınmaktadır. Cevdet Kudret, *Abdülhamit Devrinde Sansür* adlı müstakil çalışmasında, Türk basın hayatında sansür mekanizmasının II. Abdülhamit devrinden önce başladığını, bu dönemde de devam ettiğini, basına ilişkin çıkarılan düzenlemelerin ilgili hükümlerini içeren metinleri alıntılarla ifade etmektedir. II. Abdülhamit devrinde kanunî boşluklara da meydan vermeyecek şekilde, daha çok devletin ulusal ve uluslararası çıkarları gerekçesiyle bu mekanizmanın çalıştırıldığını anlatmaktadır (Kudret, 1977: 6-16).

⁶ 1881 yılında her türlü basılı eserin yayınlanmadan önce teftişi, Meclis-i Maarif'ten alınarak "Encümen-i Teftiş ve Muayene" heyetine teslim edilmiştir. Bu heyetin görevi yayınların içeriğinin yayına uygun olup olmadığına karar vermektir (Kudret, 1977: 20).

Edebiyatla ilgili yazılarda şiir ve eleştiri yahut genel bir değerlendirme içeren inceleme yazıları daha çoktur. Eleştiri, inceleme yazıları roman, şiir veya edebî bir şahsiyet üzerine olabilmektedir. İlginç bir nokta, çoğu eleştiri / inceleme yazısının "Mektup" biçiminde doğrudan yazara ya da şaire hitaben kaleme alınmış olmasıdır. Buna göre dergide genel olarak şiir, tenkit, mektup, makale, deneme, seyahat yazısı türlerinde metinlerin yayınlanmış olduğu görülmektedir.

Sadece 9 sayı yayınlanabilmiş olan dergide roman tefrikası ise yer almamaktadır. Sadece derginin ilk sayısında, Ahmet Rasim tarafından çevirisi yapılan "Göte'den (Verter)in Mektupları" ve "Göte'den / İkinci Mektûb" başlığıyla yayınlanan iki yazı göze çarpmaktadır.

Dergide yer alan şiir metinleriyle ilgili olan ilginç bir nokta, telif olmayan çeviri şiirlerin hemen hemen hepsinin akabinde mutlaka açıklamasının yer almasıdır.

Dergide "Nihâl" başlığı altında zaman zaman zaman zaman "hey'et-i tahrîriyye" tarafından kaleme alınan açıklama ya da cevap niteliğinde kısa parçalar yayınlanmaktadır. Fakat bu kısa metinler eğer önsöz niteliğinde değilse genellikle ön kapakta yer alan "mündericât" kısmında yer almamaktadır. Örneğin derginin 8. sayısında, yine bir önsöz niteliğinde kaleme alınan parçada, İzmir'de yayınlanan Hizmet gazetesinde dergilerinin baskı ve ifade olarak övülmesine teşekkür niteliğinde bir cevap kaleme alındığı ve Hizmet gazetesinin kendilerinden daha üstün olduğunun epeyce iltifâtkâr cümlelerle ifade edildiği görülür:

"... Hidmet'in o hâlisâne iltifâtlarına ne rütbe arz-ı mahmudet etsem yine kâfi değildir. Çünkü (Hidmet) in mesleken ve kalemen vâsil olmakta bulunduğu nokta-i i'tilâya bir kerecik olsun bakmak istiyorum da şa'sa'a-i envâr-ı su'ûdu gözlerimi kamaşdırıp beni ircâ'-ı nazara mecbûr ediyor. Buna da sebep rûhun i'tilâsında (şi'ri) his ettiğim içindir." (s.225)

Dergide yayınlanan bazı metinlerden önce, yazarı, eseri ya da metnin içeriğini tanıtan ya da öven, küçük açıklayıcı bölümler olabilmektedir. Örneğin ikinci sayıda yer alan Abdülhak Hâmid' ait bir mektup "Fahrü'l-üdebâ sa'âdetlü Abdülhak Hâmid Beyefendi Hazretlerinin bir mektûb-ı belâgat-i üslûblarıdır" cümlesiyle övülerek takdim edilir. Mehmed Ziver'in 2. sayıda yayınlanan Rumcadan çeviri şiiri ise "Yirmi iki yaşlarında vefât etmiş olan bir Yunan şâ'irinin mâhtâba karşı bir hitâb-ı me'yûsânesidir." cümlesiyle takdim edilir.

Bu dergide yazıları yayınlanan isimler arasında, Ekrem Beyefendi takdimiyle Recaizâde Mahmud Ekrem, Abdülhak Hâmid, Uşşâkî-zâde Hâlid Ziyâ Bey mahlasıyla Halit Ziya⁷, Mehmed Tevfik imzasıyla Tevfik Fikret⁸ ve Ahmed Rasim bulunmaktadır. Bu isimler bu dergide yazıları ve şiirleri yayınlanan ve Tanzimat sonrası edebiyat tarihimizde yer etmiş en önemli ve

⁷ Nurullah Çetin *Takma İsimler Sözlüğü* adlı çalışmasında Halit Ziya'nın Mehmet Halit ve Uşşâkîzâde Halit Ziya adlarını mahlas olarak kullandığını bildirmektedir (2012: 98).

⁸ Nurullah Çetin aynı çalışmada, Mehmed Tevfik'in Tevfik Fikret'in asıl adı olduğunu ifade ederek, şairin "Esat Necip, Fikret, Mehmet Nazmî, Mehmed Said, Nazmî, Tevfik Nazmî" gibi mahlaslar kullandığı bilgisini de vermektedir (2012: 95).

şöhretli edebiyatçılar olarak göze çarpmaktadır. Bilindiği üzere Recaizâde Mahmud Ekrem ve Abdülhak Hâmid Tarhan Tanzimat edebiyatının ikinci nesline mensup iken, Halit Ziya ile Tevfik Fikret Servet-i Fünûn nesline mensup isimlerdir.

Dergide Recâizâde Mahmud Ekrem'in, Ekrem Beyefendi takdimiyle "Şâ'ir Nedîm Hakkında Bir Mütâla'a" (S.4), "Tahsîl-i Ma'rifetin Fazîleti" (S.5), "Bir Mütâla'a-i Edebiyye" (S.6); Abdülhak Hâmid'in "Bir Mektûb" (S.3); Tevfik Fikret'in Mehmed Tevfik imzasıyla "Na't" (S.1), "Bir Kıt'a" (S.3); Halit Ziya'ya ait "Fransa'da Mesâlik" (S.2), "Ta'ziye-nâme" (S.7), Ahmed Rasim'e ait "Göte'den (Verter) in Mektûbları" (S.1), "Göte'den İkinci Mektûb" (S.1), "Çeşm-i Şâ'ire Manzûr Olan Tabî'at" (S.2) başlıklarıyla değişik türlerde yazıları yayınlanmıştır.

Dergide isimleriyle karşılaştığımız Mustafa Reşid, Ali Kemâl, Mehmed Ziver, Abdülhalim Memdûh, Ali Ferruh Bey, Musa Kâzım Bey, Fazlı Necib, Muallim Feyzî Efendi, Recep Vahyî gibi isimler ise daha çok ara nesil olarak adlandırılan, Tanzimat'ın ikinci nesli ile Servet-i Fünûn arasında köprü görevi yapan isimler olarak edebiyat tarihçileri tarafından sınıflandırılmışlardır. Ahmet Rasim de bu isimlere dahil edilebilir.⁹

Bu isimlerden Mehmed Ziver'in, M.Z. ve Ziver Bey imzalarıyla da yazılarının yayınlandığı görülmektedir. Kısa süreli dergide en çok yazısı yayınlanan, hatta yayınlarıyla dergiyi ayakta tuttuğu söylenebilecek kişi Mehmed Ziver'dir. Dergide sansüre konu olan yazılar onun kaleminden çıkmış olmakla birlikte telif ve tercüme başka pek çok yazısının yayınlandığı görülmektedir: "Gözyaşı Yâhûd Te'essür" (S.1), "Târîh Ne Demekdir?" (S.2), "Bir Makâle-i Müterceme: Haz-Sa'âdet" (S.2), "Hâtıra (Andre Şeniye'den)" (S.2), "Manzûme-Rumcadan Mütercem" (S.3), "Hakikat / Mukaddime" (S.5), "Reşid Beyefendi Birâderime Mektup" (S.6), "Gözyaşları" (S.6), "Çocuk" (S.6), "Nev-zâd Ma'sûmiyyeti Arz Eder Bir Levha" (S.7), "(Fuzûlî) yi Tanıyalım" (S.8), "Boğaziçi Perisi (Fransızcadan)" (S.9), "Mütâla'a" (S.9), "Anne (Fransızcadan)" (S.9) Mehmed Ziver'in *Nihâl*'de yayınlanmış olan yazılarıdır.

Bir de İskender Selîm, Doktor Bafralı Yanko, Besim, Mehmed Necib, Hamîd Ziya Bey, Ali Saib Bey, Tahir Kenan Bey, Arif Esad Bey, Halil Kemâl Bey, Sâmî, Muzaffer Bey, Mehmed Cemil, Ahmed Fevzi Efendi, Mehmed Zeki Bey gibi genellikle adları dergi sayfalarında kalan ama devrin edebî faaliyetlerine katkıda bulunmuş isimler de yer almaktadır.

⁹ Bu isimler edebiyat tarihçileri ve araştırmacılar tarafından, birbiriyle kesişme noktaları olan "ara nesil" veya "mutavassıtın" olarak iki ayrı sıfatla anılabilmektedir: Cafer Gariper, "ara nesil" içinde öne çıkan isimlerden söz ederken, derginin yazı kadrosu içinde adı geçen Mustafa Reşid, Recep Vahyî, Mehmed Ziver, Abdülhalim Memdûh gibi isimleri de saymaktadır (2004: 106). Derginin yazı kadrosu içinde yer alan isimlerden Ali Kemâl ve Ahmed Rasim "mutavassıtın" olarak da adlandırılan, geleneksel edebiyatla bağlarını koparmaksızın taklitçi olmayan bir yenileşmenin taraftarları olarak takdim edilirler (2004: 108-109). Kayahan Özgül ise *Araştırmalar Devri Türk Şiiri Antolojisi*'nde "mutavassıtın" kelimesini "hepsi de bir şekilde yenileşmek taraftarları olan ediplerin ortak adı" olarak kullanırken, bu sıfatın sadece Tanzimat ile Servet-i Fünûn arasında köprü görevi yapan isimler için değil, mesela Servet-i Fünûn sonrası Fecr-i Âtî ile Milli Edebiyat şiirini hazırlayanlar için dahi kullanılabileceğini ifade eder ve bu bağlamda "ara nesil" adlandırmasını da yeterli bulmaz (2000: 15). Özgül, "mutavassıtın" şairler arasında, *Nihâl*'in yazı kadrosunda olan isimlerden "Ahmed Rasim Bey, Ali Kemâl Bey, Mustafa Reşid Bey, Abdülhalim Memdûh ve İbnürreşad Ali Ferruh" u anar (2000: VII).

Dergide pek çok çeviri metinle de karşılaşmaktadır. Ara nesil sanatkârlarının çeviri faaliyeti konusunda oldukça aktif oldukları bilinmektedir (Gariper, 2004: 110). Bu durum dergideki yazılar bağlamında da ortaya çıkmakta, derginin hemen her sayısında çeviri metinlere yer verildiği görülmektedir. İskender Selîm, "Hz. Fâtıma'nın Bir Beyti" (şiir) (S.1); Ahmed Rasim, "Göte'den (Verter'in) Mektûbları / Birinci Kısım" (roman) (S.1), Ahmed Râsim, Göte'den / İkinci Mektûb" (roman); Murâd Kerîm, "Andre Şine'den Hâtıra" (S.1); İbrâhim Bey, "Fıkdân-ı Vükûf-ı Beşer" (makale) (S.2); Mehmed Ziver Bey, "Bir Makâle-i Müterceme" (makale) (S.2); Mehmed Ziver Bey, "Hâtıra (Andre Şeniye'den)" (S.2); İskender Selîm Efendi, Bir Kıt'a Tercemesi (şiir) (S.2); Hamîd Ziyâ Bey, "Lisân" (makale) (S.2); Hamîd Ziyâ Bey, "Lisân" (makale) (S.3); Mehmed Ziver Bey, "Manzûme - Rumcadan Mütercem" (şiir) (S.3); Musa Kâzım Bey, "Terceme" (S.4); Musa Kâzım Bey, "Latince'den Tercemeler" (Makale) (S. 5); Mehmed Ziver Bey, "Nev-zâd Ma'sûmiyyeti Arz Eder Bir Levha" (çeviri / roman) (S.7); Lord Duftrin, "Fârisî Bir Kıt'a" (şiir) (S.8); Mehmed Ziver Bey, "Boğaziçi Perisi" (Fransızcadan) (deneme) (S.9); Mehmed Ziver Bey, "Anne (Fransızcadan)" (hikâye) (S.9) başlıklı yazılar, dergide yayınlanan çeviri metinlerdir. Bu çeviri metinlerin makale, deneme, roman, hikâye ve şiir türlerinde geniş bir yelpazede olduğu görülmektedir. Lamartin (Lamartine), Victor Hugo, Andre Şeniye (André Chénier), Göte (Goethe) gibi yazarların dilinden yani Fransızca ve Almanca'nın yanı sıra, Rumca ve Latince gibi batı dillerinden yapılan çevirilere de yer verilmiştir. Buna ek olarak Arapça ve Farsça çeviri metinlerin de dergide yayımlandığı görülmektedir.

Ara nesil mensuplarının eleştiriye de bir tür olarak oldukça önem verdikleri bilinmektedir (Gariper, 2004: 114). Nitekim eleştiri, hem metin hem de sanatkâr odaklı olarak pek çok yazıda karşımıza çıkmaktadır: *Nihâl*'in 2. sayısında Halid Ziya'nın yazdığı "Fransa'da Mesâlik" adlı makalede -daha sonra *Hikâye* adlı risalesine de konu olan- romantizm ve realizm akımları hakkında bilgi verilmektedir. Halit Ziya bu yazıda, iki anlayışın bağlantılı olduğu felsefeler üzerinde durmakta, romantizme inanan birinin aynı zamanda idealist, realizme inandığını söyleyen birinin de aynı zamanda materyalist ve pozitivist olması lâzım geldiğini ifade etmektedir. Derginin 3. sayısında İbnü'r-reşâd Ali Ferruh Bey, "Bir Mütâla'a-i Edebiyye" adlı yazıda Abdülhalim Memdûh'un "İclâl" adlı şiiri üzerine olumlu ve olumsuz eleştirilerini dile getirmekte ve bazı üslûp hatalarını ortaya koymaktadır. Bu yazı mektup biçiminde şaire hitâben yazılmıştır. 4. Sayıda, Recaiâde Mahmud Ekrem tarafından kaleme alınan "Şâ'ir Nedîm Hakkında Bir Mütâla'a" başlıklı yazıda Nedim'in edebî dehasından, şuh ve neşeli mizacının şiirine etkisinden söz edilmektedir. Nedim'in kendisinden önceki büyük şairlerden Nef'î ve Fuzûlî ve sonraki nesilden Şeyh Gâlib'den farkının Osmanlı dilini ve üslûbunu tercih etmesi olduğu, diğer şairlerde ise İran üslûbunun belirgin olduğu ifade edilmektedir. 4. Sayıda İbnü'r-reşâd Ali Ferruh Bey tarafından yayınlanan "Bir Mütâla'a-i Edebiyye", önceki sayıda aynı başlıkla yayınlanan ve Abdülhalim Memdûh Bey'in "İclâl" adlı şiiri üzerine yazılan eleştirisinin devamı niteliğindedir. Aynı sayıda peş peşe yayınlanan Fazlı Necib Bey'in Mustafa Reşid Bey'e hitâben "Tezkîr-i Mâzî" adlı kitabı vesilesiyle yazdığı "Bir Mektûb" başlıklı edebî mektubu ve Mustafa Reşid Bey'in "Cevâbı" başlığı ile yayınlanan teşekkür mektubu da, karşılıklı iltifatlarla birbirlerinin edebî

kimliklerini övdükleri değerlendirme yazılarıdır. 6. Sayıda yayınlanan yine Recâizâde Mahmud Ekrem tarafından mektup formunda kaleme alınmış olan "Bir Mütâla'a-i Edebiyye" adlı makalede ise Abdülhalim Memdûh'a hitâben bazı edebî değerlendirmelerde bulunmaktadır. Yine "İclâl" manzumesi üzerine yazılmış bu eleştiri de, tarihî bir olayın başarıyla tasvir edilmiş olması bakımından takdir edilmekle birlikte fesâhat ve belâgat hususunda bazı noktalara dikkat çekildiği görülmektedir. Aynı sayıda yer alan bir başka yazı da Yanya Ma'ârif Müdürü Reşâd Bey'in Mustafa Reşid Bey'e hitâben yazdığı "Bir Mektûb" başlıklı eleştiri ve değerlendirme yazısıdır. Yazarın "Flora", "Ye's", "Tezkîr-i Mâzî" adlı eserlerinden yola çıkılarak his ve hayal dünyası övülmektedir. Yine 6. sayıda yer alan Mehmet Ziver'in "Reşid Beyefendi Birâderime" hitâbıyla kaleme aldığı mektupta ise, yazarın evlilik sorunlarından bahsettiği ve olumsuz eleştiriler aldığı ifade edilen "Bir Çiçek Demeti" adlı eseri övülür. 7. sayıda Mustafa Reşid Bey'in Mehmed Ziver'e yazdığı "Mektûb" da, önceki sayıda Mustafa Reşid Bey'in "Gözyaşları" başlıklı yazısına dair Mehmed Ziver tarafından yazılan iltifatkâr yazıya teşekkür edilmektedir. Aynı sayıda Mehmed Ziver Bey, "Cevâbım" başlığıyla yayınlanan mektubunda Mustafa Reşid Bey'in üslûbundaki selâsete öteden beri hayran olduğunu ifade etmektedir. Yine aynı sayıda Ali Ferruh Bey'in yazdığı "Bir Mütâla'a-i Edebiyye"de Abdülhalim Memdûh'un "İclâl" manzumesi üzerine değerlendirmeler yer almaktadır. Mustafa Reşid, "Flora'yı Müdâfa'a" adlı yazısında ise *Flora* adlı romanına dair yazılan bir eleştiriye cevap mahiyetinde olmak üzere, yazı heyetine hitaben bir mektup kaleme almıştır. 8. Sayıda yayınlanan Mehmed Ziver Bey'in kaleme aldığı "(Fuzûlî) yi Tanıyalım" başlıklı makalede ise Fuzulî'nin hayatı, eserleri ve edebî kişiliği üzerine değerlendirmeler yer almaktadır. 9. ve son sayıda ise *Nihâl* imzasıyla yazı kurulu adına yayınlanan "Mütâla'a" da, Mustafa Reşid'in aynı sayıda yayınlanan "Şarkı" başlıklı şiiri dolayısıyla edebiyata katkılarından bahsedilmekte ve akabinde de Mehmed Ziver'in "Şarkı" üzerine tahlil ve eleştirisi yer almaktadır. Yine son sayıda "Fuzûlî'yi Tanıyalım" adlı makalesinde Mehmed Ziver Bey, Fuzûlî'yi dil ve üslûb bakımından övmekte, dil hususunda günün rağbet gören görüşlerinden yola çıkarak hüküm vermenin doğru olmadığını savunmaktadır.

Görüldüğü üzere dergide yayınlanan eleştiri yazılarının büyük bir kısmı değerlendirme ve inceleme düzeyinde, daha çok metin ve metinden yola çıkarak sanatkar üzerine yorumlar içermektedir. Sanatkar üzerine yapılan yorumların çoğu zaman öznel bir yapıda olduğu görülmektedir. Bu yazıların büyük bir kısmının mektup formunda, karşılıklı yazışma sûretinde cereyan etmesi de bu öznel değerlendirmelere zemin hazırlayan hususlardan biridir.

Sonuç

Edebiyat tarihine benzer çalışmaların amaçladığı bağlamda bir katkı sunabilmek amacıyla yapılan bu çalışmada, Tanzimat döneminde yayınlanmış dergilerden biri olan *Nihâl* dergisinin dış yapısı ve içeriği hakkında verilen bilgilere ek olarak dergide yayınlanmış olan yazıların kronolojik bir dizini de "Ek" olarak sunulmuştur. İçerik hakkında yapılan değerlendirmeler yanında özellikle dizin vasıtasıyla, edebiyat tarihinin bu dönemi ve derginin yazı kadrosunda bulunan isimler hakkında yapılacak çalışmalara veri sunulmaktadır.

Edebiyatımızda Tanzimat'ın ikinci neslinin hüküm sürdüğü fakat daha yenilikçi bir neslin de kendini göstermeye başladığı bir döneme tekâbülden *Nihâl* dergisinin yayınladığı metinler itibariyle devrinin tipik örneklerinden biri olduğu hükmü verilebilir. Bilhassa edebiyat tarihçilerinin "ara nesil" olarak adlandırdığı bir gruba mensup isimlerle karşılaştığımız dergide, tarih, felsefe hatta fennî konulara dahi yer verildiği görülmekle birlikte, telif şiir metinleri dışında ağırlıklı olarak edebiyat eleştirisi ya da edebî değerlendirme niteliği taşıyan metinlerin dikkati çekecek oranda olduğu söylenebilir. Şiir metinlerinde hem klasik nazım biçimlerine uygun örneklerle (müstezad, kıt'a, vb.), hem de biçim / içerik bakımından daha yenilikçi metinlerle karşılaşıldığı görülmektedir. Ayrıca çok sayıda çeviri metnin yayımlandığı ve bu metinlerin hem doğu hem de batı dillerinden olabildiği göze çarpmaktadır.

KAYNAKÇA

- ÇETİN, Nurullah (2012), *Takma İsimler Sözlüğü*, 2. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları
- GARİPER, Cafer (2004), "Geçiş Dönemi Nesli: Ara Nesil", *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*, (Ed: Ramazan Korkmaz), 1. Basım, Ankara: Grafiker Yayınları, s.105-117.
- KUDRET, Cevdet (1977), *Abdülhamit Devrinde Sansür*, İstanbul: Milliyet Yayınları
- NİHÂL (1303-1305), İstanbul: Mahmûd Bey Matbaası, S. 1-9, s. 1-288.
- ÖZGÜL, Kayahan (2000), *Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- POLAT, Nazım Hikmet (2005), *Rübâb Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı*, Ankara: Akçağ Yayınları
- ŞEN, Nurcan (2009), "Tanzimat Devri Periyodikleri ve Dergicilik", *Gazi Türkiyat*, S. 5, s.381-393.
- VARLIK, Bülent (1991), "Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, İstanbul: İletişim Yayınları, C.1, s.112-125

EK:

KRONOLOJİK DİZİN¹⁰

Cüz : 1 - Cild : 1- 1303

Hey'et-i Tahrîriyye	Bir İfâdecik (Önsöz)	1
Mehmed Tevfik	Na't (şiir)	2-4
İskender Selîm	Hız. Fâtıma'nın Bir Beyti (şiir-çeviri)	4
Mehmed Necîb	Gonce-i Pejmürde Yâhûd Ademden	
	Bir Nazra (deneme)	5-14
Besîm	Sitâyîş-i Meftûnâne (şiir)	15-16
Doktor Bafıralı Yanko	Fünûn : İrk-ı Yehûd (makale)	16-18
Hamîd Ziyâ	Esîr-i Gurbet Bir Mihnet-zede Lisânından	
	(şiir-nazire)	18-19
Mehmed Zîver	Gözyaşı Yâhûd Te'essür (deneme)	19-23
Ahmed Râsim	Göte'den (Verter'in) Mektûbları / Birinci Kısım	
	(roman- çeviri)	23-26
Murâd Kerîm	Andre Şine'den Hâtıra (hâtıra-çeviri)	27-28
Ahmed Râsim	Göte'den / İkinci Mektûb (roman-çeviri)	28-29
Reşîd	Şeb-i Mehtâb (şiir-nazîre)	30
Ali Kemâl	Tesâdüf (şiir)	31-32

Cüz: 2 - Cild: 1 - 1303

İbrâhim Bey	Fıkdân-ı Vükûf-ı Beşer (makale-çeviri-	
	Lamartin)	33-35
Mustafa Reşîd Bey	Bir Mektûb Parçası (mektup)	35-37
Nihâl	Takdim	37
Bir Türk	Kıt'a (şiir)	38
Uşşâkî-zâde Hâlid Ziyâ Bey	Fransa'da Mesâlik (makale)	38-45
Mehmed Zîver Bey	Târîh Ne Demekdir?	45-48

¹⁰ Bu dizinde, derginin ön kapağında "Mündericât" başlığı altında sunulan içerik bilgisi esas alınmaktadır. Fakat derginin iç sayfalarında zaman zaman kapakta verilen başlıktan daha farklı başlıklarla karşılaşılmuştur. Bu nedenle dizinde, derginin iç sayfalarında daha ayrıntılı olduğu görülen başlıklar varsa, bu başlıkların verilmesi daha uygun görülmüştür. Ayrıca "Nihâl" başlığı altında, tanıtıcı veya herhangi bir hususta bilgi verilen, çoğunlukla bir iki paragraftan ibaret olan ve "Mündericât" başlıklı bölümde verilmeyen metinler de, özel bir başlık taşıyorsa "takdim" başlığıyla dizine ilave edilmiştir.

Mehmed Zîver Bey	Bir Makâle-i Müterceme: Haz-Sa'âdet (makale-çeviri)	49-50
Ahmed Râsim Bey	Çeşm-i Şâ'ire Manzûr Olan Tabî'at	50-51
Mehmed Zîver Bey	Hâtıra (Andre Şeniye'den) (anı-çeviri)	51-52
İskender Selîm Efendi	Bir Kıt'a Tercemesi (şiiir-çeviri-İmam Şâfi'î)	52-53
Hamîd Ziyâ Bey	Lisân (makale-çeviri)	53-54
Mehmed Zîver Bey	Haydar Bağçesi Yâhûd Haydar-âbâd (şiiir)	55-57
Mehmed Zîver	Barbaros Hayreddin Paşa (makale)	58-63
Murad Kerîm Efendi	Hasta-hâne (deneme)	63-64

Cüz: 3 - Cild 1: 1303

Hamîd Ziyâ Bey	Merhûm Şeyh Şâmil (mektup-çeviri)	65-66
Abdülhak Hâmid Bey	Mektûb	66-69
Mehmed Tevfik Bey	Bir Kıt'a (şiiir)	69
İskender Selîm Efendi	Yazık Şu İnsâniyyete (deneme)	70-72
Mehmed Zîver Bey	Manzûme - Rumcadan Mütercem (şiiir-çeviri)	72-73
Nihâl	Bir Tuhaflık (eleştiri-cevap)	74
Ziyâ Bey	Bir Kıt'a (şiiir)	75
İ'tizâr		75
Nihâl	Şükrân-ı Ni'met	76
Abdülhalîm Memdûh Bey	Müstezâd (şiiir)	76-77
İbnü'r-reşâd Ali Ferruh Bey	Bir Mütâla'a-i Edebiyye (eleştiri)	78-94
Ziyâ Bey	Bir Mev'ize (şiiir)	95
İsimsiz	Makâm-ı Tesliyyetde Bir Mahbûsa Yazılan Mektûb	96

Cild 1- Cüz: 4 - Cild: 1 - 1303

Ekrem Beyefendi	Şâ'ir Nedîm Hakkında Bir Mütâla'a (eleştiri - inceleme)	97-103
Mehmed Zîver	İhtâr	103-104
İbnü'r-reşâd Ali Ferruh Bey	Bir Mütâla'a-i Edebiyye	

	(makale)	104-107
Fazlı Necîb Bey	Bir Mektûb (mektup)	108-110
Mustafa Reşîd Bey	Cevâbı (mektup)	111
Abdülhalîm Memdûh Bey	Bu da Bir His -Manzûm (şiiir)	112-113
Ali Sâ'ib Bey	Veẓâ'if-i İnsâniyye (makale)	113-117
Musa Kâzım Bey	Nihâl Hey'et-i Tahrîriyyesine	117-118
Musa Kâzım Bey	Terceme (çeviri - Çiçero)	118-120
Ahmed Râsim Bey	Târîh-i Felsefe 1- Felsefe Nedir?	
	(makale)	121-127
Ahmed Râsim Bey	Kırlangıcım (şiiir)	127-128
Nihâl	İhtâr	128
Nihâl	İhtâr-ı Mahsûs	
	(Yazım yanlışıları)	128

Cild 1- Cüz: 5 - Cild: 1 - 1303

Ali Sâ'ib Bey	Veẓâ'if-i İnsâniyye (Dördüncü Nüşamızda Münderic "Veẓâ'if-i İnsâniyye" Bendinden Mâba'd)	
	(makale)	129-132
Bir Genç	Bir Mektûb Sûreti (mektup)	132-135
Ekrem Beyefendi	Tahsîl-i Ma'rifetin Fazîleti	
	(makale)	136-138
Recep Vahyî Efendi	Bir Manzûme / Şükûfe İle Sehâb	
	(şiiir)	139-142
Musa Kâzım Bey	Latince'den Tercemeler/Vatana Kin Bağlamak Günâhdır (çeviri- makale)	
		142-144
Musa Kâzım Bey	Tahsîl-i İlim ve Kemâl İçin Cân Fedâ Edilir mi?	
	(çeviri- makale)	144-145
Tâhir Ken'ân Bey	Esbâğ-ı Asliyye (makale)	145-146
Mehmed Zîver Bey	Hakikat / Mukaddime	
	(makale)	147-149

Muzaffereddîn Bey	Kaplan Avı (makale)	151-157
İsimsiz	Bir Kıt'a (şiiir)	158
Ârif Es'ad Bey	Tedâbîr-i Sıhhiye Üzerine Mütâla'a-i Umûmiyye (makale)	158-160

Cild 1- Cüz: 6 - Cild: 1 - 1304

Ekrem Bey	Bir Mütâla'a-i Edebiyye (mektup- makale)	161-164
Mehmed Zîver Bey	Tebrik	164-166
Sırrı Paşa	Mektûb	166
Halîl Kemâl Bey	Bir Bağçede (deneme)	166-168
Hamîd Ziyâ Bey	Kıt'a (şiiir- çeviri)	168-169
Yanya Ma'ârif Müdüri Reşâd Bey	Mektûb	169-171
Mehmed Zîver	Reşîd Beyefendi Birâderime Mektup	172-173
Mehmed Zîver Bey	Gözyaşları (deneme)	173-177
Sâmit	Bir Manzûme / Bir Dilsiz Lisânından (şiiir)	178-179
Mehmed Zîver Bey	Çocuk (makale)	179-183
Mehmed Zîver Bey	Hâtıra- Yâhûd- Bir Rûz-ı Felâket-i Berûz (anı-çeviri)	183-185
Doktor Es'ad Ârif Bey	Fünûn/Kavâ'id-i Hıfzı's-sıhha Makâlesinden Mâba'd (makale)	185-188
Muzaffer Bey	Hâtırât-ı Mü'ellime (anı)	188-192

1304-Cild 1-Cüz: 7 - Cild: 7 - 1304

Hey'et-i Tahrîriyye	Beyân-ı İ'tizâr / Kâri' ve Abonelerimize Beyân-ı İ'tizâr (Önsöz)	193
M.Z.	Coğrafya-yı Osmânî (kitap tanıtım)	194-197
Hamîd Ziyâ Bey	Cezâirli Abdülkâdir'in Bir Mektûbu	197-198
Mustafa Reşîd Bey	Mektûb	199-200

Mehmed Zîver Bey	Cevâbım (mektup)	200-203
Uşşâkî-zâde Hâlid Bey	Ta'ziye-nâme	204-206
Ali Ferruh Bey	Bir Mütâla'a-i Edebiyye (eleştiri-inceleme)	207-209
Ali Ferruh Bey	Bir Kıt'a (şiiir)	209
Ali Kemâl Bey	Sonbahâr (şiiir)	211-212
Ayn. Tevfik Efendi	Selânîk'den Mektûb (mektup)	212-215
Mehmed Zîver Bey	Nev-zâd Ma'sûmiyyeti Arz Eder Bir Levha (Viktor Hugo'dan) (çeviri-roman)	215-217
Mustafa Reşîd	Filora'yı Müdâfa'a (mektup)	218-228
Musa Kâzım Bey	Fünûn / Târîh-i Felsefe (makale)	222-224

Cild 1- Cüz: 8 - Cild: 1 - 1304

Nihâl	(Hidmet) Gazetesine Teşekkür (Önsöz)	225
Lord Dufrin	Fârisî Bir Kıt'a (şiiir-çeviri)	226
Muallim Feyzî Efendi	Mukâbele (Kıt'a) (şiiir)	226-227
Rif'at Efendi	Dîger Bir Mukâbele (nesir)	227-228
Mehmed Zîver Bey	(Fuzûlî) yi Tanıyalım (makale - inceleme)	228-232
Sa'id Bey-zâde Cemîl Bey	İstirdâd-ı Kalb (Manzûm) (şiiir)	232-233
Sa'id Bey-zâde Mehmed Cemîl	Güzellik Bir Çiçekdir (Kıt'a)	234
Nihâl	Takdim	234-235
Muzaffereddîn Bey	İnsân (Mâba'd ve Nihâyeti) (makale)	235-238
Ahmed Fevzi Efendi	Tedbîr-i Menzilden Birkaç Yaprak / Fasl-ı Râbî' (Servet ve Sûret-i İdâresi) (makale)	239-244
Musa Kâzım Bey	Târîh-i Felsefe (Nihâyeti)	

	(makale)	245-248
Nâdirî Fevzi ve Ömer Subhi Beyler	Hey'etden Mebâhis (makale)	248-252
Mehmed Zeki Bey	Yine Felsefe (makale)	252-256
Cild 1- Cüz: 9 - Cild: 1 - 1305		
Mustafa Reşîd Bey	Şarkı (şiiir)	257
Nihâl (Mehmed Zîver)	Mütâla'a (değerlendirme- eleştiri)	257-261
Mehmed Zîver Bey	Boğaziçi Perisi (Fransızcadan) (çeviri-deneme)	261-263
Zîver Bey	Mütâla'a	263-265
Mehmed Zîver Bey	Anne (Fransızcadan) (hikâye)	265-269
Mehmed Zîver Bey	Fuzûlî'yi Tanyalım (makale)	269-274
Ahmed Fevzi Efendi	İlm-i Tedbîr-i Menzilden Birkaç Yaprak Daha / İnsanların İhtiyâcât-ı Muhtelifesi ve Onların Sûret-i Def'i (makale)	274-280
Nihâl	Takdim	280
Mehmed Zeki Bey	Târîh-i Felsefe (Mâba'd) (makale)	280-288